

BOEKEN bespreking

Crossing the border

De Koninklijke Luchtmacht na de val van de Berlijnse Muur, door Erwin van Loo, 848 blz., Sectie Luchtmacht-historie - BDL in samenwerking met SDU uitgevers, Den Haag, 2003. ISBN: 90 1209 957 9 € 42,50

2003 was voor de Koninklijke Luchtmacht (KLu) in meerdere opzichten een jubileumjaar: de luchtvaart bestond honderd jaar en de militaire luchtvaart vierde haar negentigjarig bestaan, waarvan de laatste vijftig jaar als zelfstandig krijgsmachtdeel het predikaat 'koninklijk' mocht worden gevoerd. Afgezien van deze louter historische mijlpalen was 2003 ook in operationeel perspectief bijzonder: voor het eerst sinds de KLu in internationaal verband *out of area* ging opereren, werden alle wapensystemen – helikopters, jachtvliegtuigen, geleide wapens en transportvliegtuigen – tegelijkertijd ingezet om de vrede en veiligheid te dienen. Dit onderstreept twee belangwekkende conclusies vooraf: 1. de jaren geleden ingeslagen strategische richting van onze luchtmacht is een juiste gebleken en 2. de KLu heeft haar operationeel sterk imago ook in de praktijk waargemaakt.

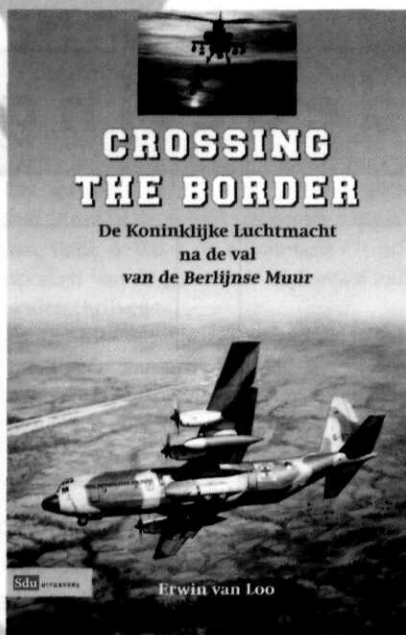
Schat aan gegevens

Een tastbaar resultaat daarvan ligt nu voor me: een werkelijk schitterend vormgegeven, gebonden boek van ruim 800 pagina's met mooie kleurenfoto's, een schat aan gegevens, interessante wetenswaardigheden en soms zelfs spannende verhalen en ten slotte een inhoud die overigens ook recht doet aan de operationele inzet van een tot de verbeelding sprekende Koninklijke Luchtmacht na de val van de Berlijnse Muur.

Het boek is opgebouwd uit drie delen. In het eerste deel 'Gestroomlijnd naar een

nieuwe eeuw' wordt het einde van de Koude Oorlog beschreven, met onder andere aandacht voor de gevolgen voor het internationale veiligheidsbeleid in het algemeen en die voor een multifunctionele krijgsmacht in het bijzonder. Maar ook logistiek, opleidingen en operationele ondersteuning komen uitgebreid aan bod.

Deel twee gaat vervolgens uitvoerig in op de vier 'pijlers van *airpower*': jachtvliegtuigen, het helikopterwapen, de grondgebonden (maar blauw gekleurde) luchtverdediging van de KLu en ten slotte het luchttransport. Deel drie, met als titel 'Inzet zonder grenzen', beschrijft de humanitaire inzet van de KLu, haar vredesoperaties buiten Europa (in onder meer de

Golf, Zuidoost-Azië en de Hoorn van Afrika), de acties op de Balkan en ten slotte de Kosovo-oorlog. Na een slotbeschouwing volgen een Engelstalige samenvatting, een uitgebreid notenapparaat en literatuuropgave, enkele bijlagen en een register van persoonsnamen.

Hiaten

Valt er dan niets kritisch over het boek te zeggen? Jawel, hoewel dit in het hieraan voorafgaande – positieve – kader moet worden geplaatst. De auteur schuwt KLu-zelfkritiek weliswaar niet daar waar het gaat om technische of tactische, relatief

kleine problemen en verbeteringen maar verzuimt tegelijkertijd zaken van een 'hogere orde' aan een kritische, meer operationeel gerichte beschouwing te onderwerpen.

Zo wordt bijvoorbeeld in het hoofdstuk over de Kosovo-oorlog terecht de internationale samenwerking met de verschillende luchtmachten van NAVO en andere staten over het algemeen positief beschreven, maar wordt niet of nauwelijks ingegaan op de samenwerking tussen de land- en luchtmachten, noch op aspecten van militaire effectiviteit van de lucht oorlog.

Hoewel dit wellicht ter bescherming van (inter)nationale operationele belangen niet goed mogelijk is geweest, vind ik het wel een gemiste kans om het boek nog meer diepgang te geven. Zo blijft bijvoorbeeld ook een meer intensieve samenwerking tussen gemechaniseerde delen van de landmacht en de luchtmacht buiten de Air Manoeuvre Brigade om onbesproken. Maar hiervoor kan misschien ter verontschuldiging worden aangenomen dat de auteur niet als een expert kan gelden op het gebied van operationeel beleid.

Ten slotte ontkomt de auteur niet aan het 'jubileumkarakter' van het boek: iedereen en alles moet 'even genoemd worden'. Maar hierin is de auteur dan wel uitermate goed geslaagd.

De Koninklijke Luchtmacht in het algemeen en de auteur Erwin van Loo in het bijzonder hebben met het voorliggende boek getoond in verscheidene opzichten goed op weg te zijn naar het honderdjarig bestaan in 2013. Hóe goed zal nog moeten blijken, wanneer meer concrete informatie beschikbaar komt over het megaproject *Joint Strike Fighter*.

En ook dit project lijkt veel grensverleggende potentie te bezitten. De verslaglegging van de resultaten van de afgelopen jaren belooft echter veel goeds. *Crossing the border* wordt door mij dan ook van harte aanbevolen voor eenieder die betrokken is bij en dus geïnteresseerd moet zijn in de fascinerende wereld van de derde dimensie na 1989.

kol drs. P.J.E.J. VAN DEN AKER